

Kulturskoleutredningen
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se

REMISSYTTRANDE 2017-03-15

Betänkande - SOU 2016:69 - En inkluderande Kulturskola på egen grund

Föreningen Svenska Tonsättare vill härmed insända ett frivilligt remissyttrande, i anledning av rubricerat betänkande publicerat i SOU 2016:69.

Om Föreningen Svenska Tonsättare

Föreningen Svenska Tonsättare (FST) grundades 1918, och organiserar de professionella tonsättarna inom det konstmusikaliska området. Föreningen har till dags dato totalt 406 medlemmar. Av dessa är 376 aktiva tonsättare, 302 män (80%) och 74 kvinnor (20%). Förutom tonsättare har föreningen passiva medlemmar och hedersmedlemmar, vilka invalts på grund av att de på olika sätt i sitt yrkesverksamma liv har verkat för främjandet av samtida svensk musik. FST har till ändamål att tillvarata svenska tonsättares konstnärliga, ekonomiska och sociala intressen, medverka till spridning av svensk musik i Sverige och utlandet och främja svensk musikkultur.

Inledning

För FST är det viktigt att värna om musikens mångfald, i betydelsen att en mångfald av musikaliska uttryck skall ges möjlighet att växa och utvecklas, och komma lyssnare till del. Detta är i linje med Unescokonventionen, EUF-fördraget (Artikel 167) och Resolution om en europeisk kulturagenda (Europeiska Unionens Råd 2007).

Det är även viktigt för FST att relevanta åtgärder sker för att trygga återväxten för svenskt musikliv genom pedagogiska insatser på musikområdet. Föreningen Svenska Tonsättare ser därför mycket positivt på utredningens syfte att skapa förutsättningar för en välfungerande kulturskoleverksamhet i Sverige.

Sammanfattning

Våra synpunkter kan sammanfattas i följande punkter:

1. FST anser att ordet ”skapa” självklart borde finnas med under första punkten i Nationella mål.
2. FST anser att ett nyinrättat utvecklingsbidrag till kulturskolorna bör gå inte endast till breddning utan även till *fördjupning* av konstområdena. Vi anser även att ett bidrag till spetskompetens bör kunna komma alla kulturskolor till del, som ett komplement till särskilda lokala satsningar.
3. FST anser att instrumentundervisning måste erbjudas individuellt från början för alla barn, och att det är viktigt att inte blanda ihop begreppen ”instrumentundervisning” och ”samspelsundervisning”.
4. FST anser att det nationella målet ”bedrivs på barns och ungas fritid” kommer att slå hårt mot de yngsta barnen, varför undervisning bör ske under dagtid då barnen är pigga.

SYNPUNKTER OCH FÖRSLAG

Skapande som självklar del av Nationella mål

På sidan 159 i utredningen (avsnitt 4.2) står:

”Kulturskolans primära syfte är att barn och ungdomar ska få möjlighet att utöva, skapa och uppleva konst och kultur, det vill säga att ge en slags kulturell bildning som både leder till en förmåga att uttrycka sig konstnärligt och till personlig och social utveckling.”

FST anser att det här är en mycket klok och viktig skrivelse. Ordet *skapa* finns med i detta citat, men saknas under Nationella mål. Vi anser att ordet skapa självklart bör stå med under Nationella mål. FST vill vidare göra utredaren uppmärksam på att skapande nämns som en naturlig och helt integrerad del av den pedagogiska verksamheten i alla konstformer utom just musik, där fokus i stället ligger på reproducerande.

Undervisning i musikalisk komposition borde därför självklart ingå i den ordinarie verksamheten i Kulturskolan. Viktigt är också att eget skapande integreras i den reguljära instrument- och samspelsundervisningen.

Utvecklingsbidrag

I avsnitt 6.4 föreslår utredningen ett statsbidrag för att främja utvecklingen av de kommunala kulturskolorna, och skriver på sid 227:

”Följande tre huvudområden kan sägas sammanfatta de fält där utvecklingsbehoven bedöms vara som störst, men även andra områden bör vara bidragsberättigade:

- Breddning av konstområden
- Inkludering och tillgänglighet
- Pedagogisk utveckling”

FST anser att följande punkt bör läggas till: *Fördjupning av konstområden*; alternativt att första punkten ändras till *Breddning och fördjupning av konstområden*.

Bidrag till nationell spetskompetens

I avsnitt 6.6 föreslår utredningen ett statsbidrag för att bättre ta vara på de ungdomar som vill fördjupa sitt konstnärliga intresse på en mer avancerad nivå.

FST anser att detta är en mycket god investering för att dels ge barn och unga möjlighet att utveckla sina konstnärliga förmågor, dels garantera ett framtida musikliv av hög kvalitet. Dock menar vi att den föreslagna satsningen är för liten, och att det kan finnas problem med att endast förlägga den till ett fåtal orter.

Därför föreslår vi att det föreslagna bidraget kompletteras med ett bidrag där även övriga kulturskolor ges möjlighet att utveckla de elever som har intresse och förutsättningar utöver det vanliga, inom ramen för den ordinarie verksamheten och redan i unga år.

Individuell instrumentundervisning

Utredaren skriver på sid 265 (6.11.2):

”Gruppundervisning bör utgöra normen i kulturskolan men de barn och unga som vill fördjupa sina kunskaper ska kunna erbjudas individuell undervisning.”

Utredningen menar att det inom musikområdet är norm med individuell undervisning och att man därför missar det sociala samspelet. Man hänvisar till en artikel samt till Riksförbundet Unga Musikanterns enkät bland medlemmar där de tillfrågade svarar att samspel och gemenskap varit viktigt för att få dem att fortsätta spela.

Vi anser att individuell undervisning och ensemblespel är lika viktiga och det ena inte kan ersätta det andra. Individuell undervisning måste erbjudas direkt och är en förutsättning för att lära sig spela ett instrument samt för att få en relation till sitt eget instrument.

Gruppundervisning i instrumentspel är problematisk eftersom ljudnivån snabbt blir mycket hög vilket gör att barnen får svårt att sortera hörselintrycken och omsätta pedagogernas instruktioner. Den pedagogiska utmaningen att anpassa undervisningen så att den passar alla barn oavsett mognad är också mycket svår. Många av barnen har dessutom särskilda pedagogiska behov och flertalet pedagoger behärskar inte situationen.

Individuell omsorg måste ges i instrumentundervisning; hur handen skall hålla stråken, hur läpparna skall möta munstycket, hur andningen skall fungera, hur avslappnade och ergonomiska rörelser skall uppnås, hur handens vinkel skall samspela med klaviaturen etc. Varje elev kommer kroppsligen och mentalt att hantera var och en av instrumentets tekniska och musikaliska utmaningar och det går inte att ta hand om detta pedagogiskt i grupp utan att tappa pedagogiskt momentum i gruppen.

Man kan även framhålla det unika i lärlingstraditionen; att lärare och elev möts på tu man hand en gång i veckan under en lång tid – kanske hela uppväxten – och hur viktigt detta kan vara för såväl den personliga utvecklingen som för den musikaliska.

Däremot bör individuell undervisning löpa parallellt med ensemblespel redan från början. Utredningen har en tendens att blanda ihop begreppen ”gruppundervisning” och ”ensemblespel”. Vi anser att ensemblespel, att musicera tillsammans med andra, är en omistlig undervisningsform vid sidan av den individuella undervisningen och vi är eniga med utredaren om att ensemblespel bör erbjudas från början. Gruppundervisning däremot, alltså att undervisa i att spela ett instrument i grupp är en sämre fungerande pedagogisk situation.

På sidan 176 står det: ”Gruppundervisning kan även lösgöra resurser exempelvis till tätare undervisningstillfällen vilket i sin tur kan öka elevernas skicklighet.” Här anser vi att utredningen är otydlig.

- Vilka, menar utredaren, skall få del av dessa extra resurser som lösgörs?
- Skall det bli fler ensemblestillfällen eller fler individuella lektioner?
- Är detta avsett för alla eller endast för en utvald grupp?

Undervisning bör erbjudas dagtid för de yngsta barnen

Utredningen utvecklar i avsnitt 5.1.1 tankarna om att kulturskolans undervisning skall ske på fritiden. FST anser att detta, och det nationella målet att undervisningen skall ”bedrivas på barns och ungas fritid” kan komma att slå hårt mot de yngsta barnen.

På fritiden, alltså efter skolan, är de yngsta barnen ofta mycket trötta, och flertalet orkar inte med mer undervisning då. Vi föreslår därför att de yngsta barnen bör erbjudas instrumentundervisning på skoltid, företrädesvis i den reguljära skolans lokaler för att undvika onödiga transporter. Ett nära samarbete med den reguljära skolan borde därför vara en självklarhet.

Stockholm dag som ovan

Martin Q Larsson
ordförande
0701-73 85 69
martinq@fst.se